

Branislav Fábry: Zuzana Čaputová a jej podpora držiteľov moci

- CZ24 News | 6. ríjna 2021

SLOVENSKO: Dňa 28. septembra 2021 vystúpila prezidentka Zuzana Čaputová v NR SR so [Správou o stave republiky](#). Následne tiež vystúpila 3. októbra v diskusii [O päť minút dvanásť v RTVS](#). Obe jej vystúpenia boli pekne odprezentované a plné emotívnych vyjadrení, vo svojej podstate však veľmi jednostranné a aktuálne výzvy Z. Čaputová prezentovala tak, aby neublížila súčasným držiteľom moci.

Právny štát?

Ako je známe, prezidentka Z. Čaputová sa rada stavia do pozície obhajkyne právneho štátu – stačí si spomenúť, ako často kvôli tejto téme útočí na iné krajiny. Tvrdo sa púšťa nielen do Číny či Bieloruska, ale aj do našich susedov z V4. Práve preto by sa dalo čakať, že bude nekompromisná i v prípade SR. Avšak napriek reálnej deštrukcii právneho štátu prezidentka sa snažila vo svojej správe o stave republiky vystupovať zmierlivo a krivdy posledného roku odbila povrchným výrokom o potrebe zákonných postupov. Mohla pritom tematizovať škandály posledných mesiacov v oblasti trestného práva, ako napr. **kauzu M. Lučanského**. Vôbec nemusela vysloviť definitívny názor na oba decembrové incidenty vo väzbe, kde je mnoho podozrení, ale upozorniť aspoň na dokázané porušenia jeho práv, napr. pri práve na obhajobu. M. Lučanský bol umiestnený na opačný koniec republiky do Prešova, kvôli čomu ho odmietla zastupovať advokátka E. Mišíková, [ktorá povedala](#): „... *vzhľadom na môj vek, diaľku a mizerné spoje nemôžem bývalého šéfa polície zastupovať.*“ M. Lučanský tak kvôli umiestneniu nedostal advokáta, ktorého si želal. Nejde pritom o výnimku, [podobný problém](#) tematizoval aj syn T. Gašpara. Za vážny problém treba považovať „komisiu“ M. Kolíkovej, do ktorej nominovala členov tak, aby jej verzia mala vopred jasnú väčšinu a nepozvala do nej ani len zástupcu rodiny! Vzniklo podozrenie, že chcela ovplyvniť OČTK. Mimochodom, zaujímavé by bolo porovnanie kauzy M. Lučanského napr. s medzinárodne známym prípadom S. Magnického, ktorý zomrel za záhadných okolností vo väzbe v Moskve (nie na Kamčatke). Ten mal advokáta, ktorého si želal, keďže však zomrel vo väzbe za dodnes nejasných okolností, ruský štát už zodpovednosť zo seba nezmyl. Na Slovensku však stačí, keď ministerka napíše: *Ak sa niekto naozaj rozhodne spáchať samovraždu, je ťažké tomu zabrániť...*

Z. Čaputová by prípad M. Lučanského mala spomenúť i preto, že vážne podozrenia z manipulácie trestných konaní zo strany NAKA sa týkajú aj jeho kauzy. A tematizovať by mala i **otázku kolúznei väzby**. Mala sa pýtať, prečo sú slovenské OČTK o toľko prísnejšie a na počet obyvateľov máme násobne viac väzobných stíhaní než napr. v ČR. Mala tiež vyzývať, aby sa neopakovali excesy ako v kauze M. Ribára, ktorý mohol svoje deti uvidieť aspoň na tablete [až po 13 mesiacoch](#). Žiaľ, pokračovaniu excesov vo väzbe nezabráni ani novela, ktorú vládna koalícia prijala v lete, a to najmä kvôli výnimkám a jednoduchému predlžovaniu kolúznei väzby po piatich mesiacoch. Podmienky vo väzbe pritom treba posudzovať aj vo vzťahu k priznaniam v trestnom konaní. Z. Čaputová v NR SR oslavne uviedla: *„Vyše dvadsiatky ľudí priznalo svoju vinu...“* Práve toľko priznaní však vzbudzuje nedôveru, pretože takáto vlna priznaní je typická pre totalitné štáty a poznáme ju aj z 50-tych rokov minulého storočia u nás. V právnom štáte by sa obvinení nemali ľahko priznávať, ale tvrdo a agresívne brániť (tému som sa venoval [tu](#)). Prezidentka si mala prinajmenšom položiť otázku, či vlna priznaní nie je výsledkom podmienok vo väzbe, zvlášť keď po priznaní pravidelne nasleduje prepustenie a podmienený trest. Ale mohla si položiť i mnoho ďalších otázok o právnom štáte...

Demokracia a referendum?

Z hľadiska demokracie možno za najproblematickejšie považovať to, ako sa prezidentka postavila k otázke **referenda o predčasných voľbách**. V správe o stave republiky sa pokúsila obhajovať svoj postup, čo pôsobilo nedôveryhodne, lebo správa by mala mať aspoň určitú mieru objektivity a v tejto otázke existujú silné protiargumenty. Samozrejme, v RTVS svoje argumenty proti referendu mohla otvorenejšie prezentovať, keby bola v diskusii s názorovým oponentom. Išlo však o tradičnú sólo diskusiu, a preto by bolo bývalo potrebné, aby aspoň moderátor kládol nepríjemné otázky. Ani to sa však nestalo... Celkovo, nález ÚS SR k referendu je problematický (tému som sa venoval [tu](#) a [tu](#)) a predstavuje vážnu ujmu pre demokraciu v SR. Za zvlášť pokryteckú však treba považovať výzvu prezidentky, ktorou v NR SR apelovala na poslancov: *„Práve vy, poslanci Národnej rady, však máte možnosť prijať ústavnú zmenu a následne požiadať o vyhlásenie referenda...“* Prezidentka pritom vie, že v NR SR sedí početná skupina vládnych poslancov, ktorí tušia, že do budúceho parlamentu sa už nedostanú a zmenu ústavy za účelom predčasných volieb zablokujú. Samozrejme, vedia tiež, že nekonanie referenda diskredituje legitimitu štátnej moci, a preto používajú inú taktiku: pokúšajú sa zmenu ústavy oddaľovať. V RTVS prezidentka optimisticky avizovala možné zmeny už v decembri. Najskôr to však dopadne tak, že z formálnych dôvodov zmena ústavy nastane až v druhej polovici volebného obdobia, keď už referendum o predčasných voľbách nebude mať zmysel.

Z hľadiska demokracie mohla prezidentka spomenúť mnoho iných tém, napr. neplnenie predvolebných sľubov. Keďže na Slovensku nemáme funkčné referendum, bolo by potrebné, aby politické strany plnili predvolebné sľuby, napr. sľub **„transparentného a otvoreného vládnutia“**. Žiaľ, je paradoxom, že hoci vládna moc bojuje za „očistu“ spoločnosti, pri svojich obchodoch koná mimoriadne netransparentne. Vrcholom všetkého je pripravovaný netransparentný obchod na nákup bojovej techniky na ministerstve obrany za 2 miliardy eur. Z hľadiska „očisty“ by práve takéto obchody mali byť pod drobnohľadom, pretože je známe, že [v obchode so zbraňami je najviac korupcie](#). Prezidentka však nákup zbraní obhajovala výrokom: *„Na Slovensku už roky pretrváva tradícia, že ozbrojené sily sú obvykle prvé, od koho sa očakáva výkon v čase núdze, ale, žiaľ, aj prvé, keď príde na škrtý v rozpočte či šetrenie.“* V skutočnosti je to naopak a aj počas pandémie sa trináste dôchodky rušia ľahšie než nákup bojovej techniky... Svojím tvrdením tak degradovala všetky emotívne apely na riešenie problémov v zdravotníctve, školstve a sociálnej oblasti, ktoré sú prvé, keď prídu na rad škrtý.

Očkovanie a Sputnik V?

Pokiaľ ide o otázky pandémie, tu treba oceniť, že prezidentka priznala dôstojnosť aj ľuďom, ktorí sa nenechali zaočkovať: *„... samotná skutočnosť, že niekto zaočkovaný nie je, nerobí z neho zlého, ani hlúpeho človeka.“* V prejave prezidentky tu vidno určitý posun od minulej správy o stave republiky. V roku 2020 tvrdila: *„... okrem pandémie sa celosvetovo šíri aj infodémia, teda presadzovanie dezinformácií a pestovanie takzvaných paralelných právd. Bolo by veľkou a neodpustiteľnou chybou považovať infodémiu za niečo, o čo sa štát a jeho orgány nemusia zaujímať. Musia.“* Je treba oceniť, že Z. Čaputová dnes už „infodémiu“ nekladie na jednu úroveň s pandemiou a ľudí s iným názorom už nepovažuje za hrozbu, ktorú majú riešiť štátne orgány. V jej tohoročnej správe však tiež zaznelo: *„Môj pozitívny postoj k očkovaniu je dlhodobo známy a považujem ho za najefektívnejšiu cestu vysporiadania sa s pandemiou.“* Vzhľadom na tento výrok by však prezidentka mala priznať škodlivosť svojho postoja voči vakcíne Sputnik V, ktorá sa v Maďarsku ukázala ako bezpečná a efektívna. Na Slovensku existuje veľa ľudí, ktorí očkovanie odmietli práve kvôli prezidentkinmu **postoju voči Sputniku V** (autor pozná konkrétne prípady). Mnohí to celé vnímali ako lobing v prospech západných vakcín proti východným a odvolávky na byrokratické procedúry EMA ich v tom iba utvrdzovali.

Volanie po stabilite

Hlavným heslom prezidentky v správe o stave republiky bola téma stability, ktorou celý svoj prejav v NR SR zakončila: „Slovensko dnes zúfalo potrebuje stabilitu. Jasnú a jednotné vedenie... Dosiahnuť ho môžeme iba spoločne a verím, že tento cieľ spája väčšinu z nás.“ Pri volaní prezidentky po spolupráci a stabilite si treba uvedomiť, ako vystupovala v minulosti. Práve ona si totiž kariéru vybudovala na volaní po „očiste“, ktorá mala obrovský potenciál destabilizovať spoločnosť. Aj vo funkcii prezidentky však namiesto výzvy na stabilitu oslavovala excesy v trestnom práve. Všetci si pamätáme, že tesne po tom, ako vo väzbe po dvoch záhadných incidentoch zomrel M. Lučanský, tak prezidentka v [novoročnom príhovore z 1. januára 2021](#) povedala: „K dobrým správam z minulého roka patria aj tie z oblasti spravodlivosti...“ Smrť M. Lučanského však nespomenula ani vtedy, 1. januára, ani pri správe o stave republiky... Naopak, až teraz, keď sa rúca celá stavba krivých výpovedí kajúcnikov a zmanipulovaných trestných konaní, pokúša sa prezidentka svojimi vyjadreniami o stabilite **podporiť status quo**. Pre porovnanie v novoročnom príhovore 2020 tesne pred voľbami 2020 Ak by Z. Čaputovej naozaj záležalo na stabilite spoločnosti, mala už dávno poukazovať na problémy s kajúcnikmi či s kolúznou väzbou, na úniky zo spisov a na iné excesy, ktoré tu pretrvávajú.

Napriek všetkému by sa určite dalo súhlasiť, že Slovensko dnes potrebuje stabilitu, avšak po tom, čo urobila nová moc od marca 2020, nie je možné automatickú spoluprácu verejnosti s vládou očakávať. Je pochopiteľné, že vláda potrebuje túto spoluprácu na riešenie aktuálnych výziev, avšak nespôlupráca je dôležitým nástrojom bezmocných občanov proti tyranii – ďalším krokom je už len násilie. Občania vidia koncentráciu moci v rukách úzkej skupiny ľudí, ktorých nemožno odvolať ani referendum a nechcú, aby jedného dňa skončili všetci kritici štátnej moci vo väzbe. Jediný, kto sa zjavnému zneužívaniu moci postavil na odpor, bol generálny prokurátor, ale aj tomu idú obmedziť právomoci. Je preto paradoxné, že namiesto tvrdej kritiky držiteľov moci bola prezidentka veľmi opatrná a najviac útočila na opozíciu. Verejnosť by si však z prezidentky nemala brať príklad: **stabilitu nedosiahneme tým, že budeme tolerovať excesy držiteľov moci, ale len tým, že sa ich pokúsime udržať v určitých hraniciach.**

Autor: Branislav Fábry